

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра історії слов'ян

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**Країни Центрально-Східної Європи у
політиці СРСР**

Освітня програма «Історія та археологія»
(третій освітньо-науковий) рівень)

Спеціальність 032 Історія та археологія

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
історії слов'ян

Протокол № 1 від 31.08. 2016 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Країни Центрально-Східної Європи у політиці СРСР
Викладач (-і)	доктор історичних наук, професор Пилипів Ігор Васильович
Контактний телефон викладача	0673423136 (Viber)
Е-mail викладача	ihor.pylypiv@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	денна, очна та дистанційна
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/
Консультації	Згідно розкладу.

2. Анотація до курсу

Навчальний курс ставить мету ознайомити докторантів з політикою СРСР щодо країн Центрально-Східної Європи. Важливість вивчення курсу актуальне в тому плані, що ми бачимо спадкоємність зовнішньої політики колишнього Радянського Союзу в політиці сучасної Росії. Загарбницька риторика керівництва СРСР щодо захисту інтересів пролетаріату конкретних країн, на які була спрямована увага більшовицького керівництва, маскувала імперські загарбницькі плани. Актуальність курсу полягає у тому, що створена СРСР модель побудови соціалізму у країнах Східної Європи після закінчення Другої світової війни показала невідповідність між задекларованими ідеологічними штампами та реальною дійсністю. Сам процес радянзації політичного та економічного життя цих країн привів до ліквідації демократичних принципів, які жевріли у цих країнах до початку Другої світової війни. Це привело до масових політичних репресій, створенню маріонеткових режимів з ознаками тоталітаризму, волюнтаризму та обмеженні прав і свобод громадян.

За підсумками Другої світової війни під повний контроль СРСР потрапили 12 європейських країн площею понад 1,2 млн. кв. км із 120 млн. населенням. До складу СРСР відійшло понад 431 тис. кв. км територій з 23 млн. населенням. Значні прирощення територій та розширення сфер впливу СРСР відбулося й на Азійсько-Тихоокеанському просторі. Під вплив СРСР потрапило 4 азійські держави з понад 1 млрд. населення, значні території відійшли до СРСР від Японії.

Кордони після Другої світової війни на 70% повторилися за наслідками Першої світової війни, бо критерії їх визначення збігалися з тими, що були запроваджені у Версалі: покарання країн «Осі», їхніх союзниць за агресивну політику і розв'язану війну під час вирішення територіальних спорів і підтримка, компенсація країнам жертвам фашистської окупації та розчленування.

Характерною особливістю політики СРСР була присутність на

території країн так званої соціалістичної орієнтації радянської армії та відповідних інструкторів та представників силових структур з Радянського Союзу.

Після розпаду Радянського Союзу та виведення з країн соціалістичної орієнтації радянських військ, країни Центрально-Східної Європи відмовилися від комуністичної ідеології та розпочали демократизацію суспільства.

Програма побудована за проблемно-хронологічним принципом, використовуючи різноманітні наукові методи.

3. Мета й цілі курсу

Мета викладання навчальної дисципліни передбачає формування теоретичних знань і практичних навиків з дослідження країн Центрально-Східної Європи в ХХ столітті та наслідків негативного впливу на них СРСР. На основі широкого спектру джерел, теоретичних здобутків сучасної історіографії здійснити комплексне вивчення наслідків втручання СРСР у внутрішні справи країн Центрально-Східної Європи починаючи з початку приходу більшовиків до влади та утворення СРСР і закінчуючи розвалом Радянського Союзу. На цій основі відбувається розширення світогляду аспірантів; формування комплексного історичного та політологічного аналізу історичних подій, розширення їх світобачення, зміст якого творить суттєвий вплив на ефективність їх професійної діяльності та самореалізацію як істориків.

Предмет курсу спрямований на збагачення і розширення гуманітарної підготовки студентів, формування творчої активності майбутніх фахівців. Ця навчальна дисципліна дає уявлення про етапи історичного розвитку країн Центрально-Східної Європи, забезпечує розуміння системного зв'язку всіх складових всесвітньої історії, історії України, політології, міжнародних відносин, соціології.

Основними завданнями вивчення дисципліни є формування наукового підходу в аналізі впливу та нав'язування політики СРСР до країн Центрально-Східної Європи. Розуміти особливості цього негативного впливу на розвиток європейських країн.

Основними завданнями вивчення дисципліни є формування наукового підходу в аналізі впливу та нав'язування політики СРСР до країн Центрально-Східної Європи. Розуміти особливості цього негативного впливу на розвиток європейських країн.

У результаті вивчення дисципліни аспіранти повинні:

знати:

- основні наукові теорії провідних вітчизняних та зарубіжних дослідників особливостей розвитку країн ЦСЄ в ХХ столітті;
- сучасний стан наукового опрацювання європейської проблематики та

історії міжнародних відносин країн ЦСЄ з СРСР в ХХ столітті;
 - систематизувати і класифікувати джерельну базу, проаналізувати основні концептуально-теоретичні засади та базовий поняттєво-категорійний інструментарій

- фактологічний матеріал з історії європейських країн та історичні етапи їхнього розвитку в ХХ столітті.

вміти:

- критично осмислювати, узагальнювати та систематизувати фактографічний, історичний, політологічний та соціологічний матеріал з історії країн Центрально-Східної Європи.

- окреслити основні напрями, динаміку та еволюцію українських церковних організацій різних конфесій у формуванні української національної ідеї та української державності;

- використовуючи сучасні науково-методологічні підходи застосовувати набуті теоретичні знання на практиці.

4. Результати навчання (компетентності)

D 4 - здатність розрізняти історичну своєрідність, культурне та етнопонаціональне розмаїття України (С8).

D 6 - уміння обирати та використовувати сучасні теорії, методологічні засади і досягнення вітчизняної та зарубіжної історичної науки та освіти (С2, С3).

D 11 - уміння використовувати на практиці програмно-технічні засоби інформатики та сучасні інформаційні системи і технології (С8).

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	денна – 22 / вечірня
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18 /
самостійна робота	40 /

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
3	032 Історія та археологія	2	вибірковий

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
Тема 1. Джерела та історіографія політики СРСР відносно країн Центрально-Східної Європи в ХХ столітті	Лекція (2 год.) Самост.	[1; 14; 18; 19; 27; 29; 28; 31]	2год	4	Згідно розкладу занять

Сучасна українська історіографія. Історіографія країн ЦСЄ про втручання СРСР у внутрішні справи цих країн. Зібрання документів, виданих у країнах Східної Європи про політику СРСР у встановленні диктатури та соціалістичної моделі у цих країнах. Матеріали архівів, виданих у цих країнах після розпаду комуністичної системи на рубежі ХХ-ХХІ століть.	робота (4 год.)				
Тема 2. Європа між демократією і диктатурою. Зміна зовнішньополітичних пріоритетів СРСР. Післявоєнний устрій Європи: проблема кордонів і Версальська система мирних договорів. Поразка українських визвольних змагань та її наслідки. Основні етапи й тенденції світового розвитку. Нові держави Європи: вибір між демократією і тоталітаризмом. Країни Центрально-Східної Європи в міжнародних стосунках: між Німеччиною і СРСР. Назрівання нової світової війни.	Лекція (2 год.)	[1; 3; 4; 8; 13; 23; 24; 25; 30]			Згідно розкладу занять
Тема 3. Політика СРСР в угорському питанні в	семінарське заняття	[2; 4; 8; 15; 16;		5	Згідно розкладу

міжвоєнний період. Спроби втручання Радянської Росії у встановленні політичної системи Проблема кордонів. Участь радянської Росії у встановленні радянської влади в Угорщині. Диктатура М.Хорті. Політичні партії і структури. Угорське суспільство та його орієнтації. Культурне життя. Зовнішня політика. Приєднання до Анतिकомінтернівського пакту. Окупація Підкарпатської Русі та реакція СРСР.	(2 год.) Самост. робота (4 год.)	18; 19; 24; 29; 29]			занять
Тема 4. Чехословаччина в політиці СРСР між двома світовими війнами. Чехословацький <u>корпус</u> у складі російської армії. Зовнішньополітичні амбіції СРСР до Чехословаччини. Становлення Чехословацької Республіки. Проблема кордонів. Політична система та суспільство. Конституція 1920 р. Підкарпатська Русь у складі ЧСР. Словацьке суспільство та його політики. Ідеологія чехословакізму. Німецька меншина. Політична боротьба 1930-х років. Культурне життя. Зовнішня політика ЧСР.	семінарське заняття (2 год.)	[4; 14; 15; 24; 25; 26; 28; 31]		5	Згідно розкладу занять

Мюнхенська угода. Поділ Чехословаччини.					
Тема 5. Польсько-радянські відносини у міжвоєнний період. Формування території і кордонів Польської Республіки. Польсько-українська і польсько-радянська війни. Ризький договір. Парламентська демократія. Соціально-економічні реформи. Фінансування СРСР підривної діяльності проти польської держави та Комуністичних партій Польщі, Західної України та Західної Білорусії. Державний переворот 1926 р., "санаційний" режим. Становище національних меншин. Зовнішня політика Польщі: між Німеччиною і СРСР. Пакт Молотова-Ріббентропа. Агресія СРСР проти Польщі.	семінарське заняття (2 год.) Самост. робота (4 год.)	[1; 2; 3; 9; 16; 19; 20; 21; 22; 23; 30]		5	Згідно розкладу занять
Тема 6. Зовнішня політика СРСР до народів Югославії у міжвоєнний період. Ідеологічні та політичні впливи СРСР на Королівство Сербів, Хорватів, Словенців. Використання національного питання в ідеологічному впливі на населення Югославії. Державно-політичний устрій. Суспільство Королівства СХС. Соціальна і	Лекція (2 год.) Самост. робота (4 год.)	[2; 4; 14; 15; 24; 25; 28; 29; 30; 31]			Згідно розкладу занять

міжнаціональна боротьба. Хорватський національний рух. Державний переворот 1929 р. і проголошення Королівства Югославія. Ідеологія "югославізму". Сербська домінація. Становище хорватів, словенців, чорногорців, македонців. Українці в Югославії. Зміна зовнішньополітичної орієнтації країни. Сербо-хорватська угода. Політична криза на початку Другої світової війни. Культурне життя народів Югославії.					
Тема 7. Політика СРСР щодо країни Центрально-Східної Європи в умовах Другої світової війни. Передумови і початок війни. Міжнародні відносини на початковому етапі війни. Фашистський "новий порядок". Окупаційні режими і суспільства країн-сателітів. Німецько-радянська війна. Рух Опору в окупованих країнах. Політичні орієнтації Руху Опору. Зміни суспільної свідомості народів регіону в роки війни. Антигітлерівська коаліція. Центрально-Східна Європа в політиці Великої Трійки. Розгром Німеччини та її сателітів, геополітичні зміни а регіоні. Встановлення режимів	Самост. робота (4 год.)	[4; 5; 14; 18; 24; 28; 31]		4	Згідно розкладу занять

"народної демократії".					
Тема 8. Експансіоністські плани радянського керівництва щодо країн Європи у ході військових дій в роки Другої світової війни. Формування на території СРСР військових формувань з поляків, чехів, словаків, угорців. Поляки в Червоній Армії в роки війни. Армія Андерса. Армія Берлінга. Армія Крайова. Українці у складі Армії генерала Андерса в роки Другої світової війни Дипломатичні відносини між Радянським Союзом та польським урядом у вигнанні. Польське та чехословацькі військові частини в складі Червоної Армії (1942—1945 рр.).	Самост. робота (6 год.)	[3; 4; 5; 14; 18; 19; 24; 28; 30]		5	Згідно розкладу занять
Тема 9. Білорусь у складі СРСР. Литовсько-Білоруська Радянська Соціалістична Республіка, Радянська Соціалістична Республіка Литви і Білорусі . Проголошення Білоруської Радянської Соціалістичної Республіки, та формування її кордонів. Радянська система. Особливості соціально-економічного розвитку. Політика масової русифікації населення. Репресивна політика радянської влади. Проблема Західної Білорусі.	семінарське заняття (2 год.)	[3; 4; 5; 6; 7; 16; 27;30]		5	Згідно розкладу занять

Білорусь в роки Другої світової війни. Радянські партизани та боротьба з нацизмом. Відновлення радянської влади після війни.					
Тема 10. Радянська окупація балтійських країн Поділ Європи між Сталіним та Гітлером в 1939 році та країни Прибалтики. <u>Радянсько-балтійські пакти</u> взаємодопомоги 1939. Втручання та анексія Литви, Латвії та Естонії СРСР у 1940 р. Створення нових маріонеткових комуністичні урядів. Фальсифікація виборів. Масові депортації в 1941. Країни Прибалтики в роки Другої світової війни. Друга радянська окупація балтійських країн у 1944 році. Відновлення радянського режиму в Латвії, Литві та Естонії після Другої світової війни. Криза радянської системи в країнах Прибалтики наприкінці 80-х років та реакція на антирадянські виступи керівництва СРСР.	Самост. робота (4 год.)	[3; 4; 10; 28; 31]		4	Згідно розкладу занять
Тема 11. Польське питання в політиці СРСР в роки Другої світової війни. Окупація Польщі Червоною Армією у	Лекція (2 год.) Самост. робота (6 год.)	[1; 2; 3; 4; 6; 9; 16; 18; 21; 25]			Згідно розкладу занять

армією.					
Тема 13. Чеське та словацьке питання в політиці СРСР у роки Другої світової війни. Реакція СРСР на Мюнхенські домовленості 1838 року. Використання чехів у військових діях Червоної Армії. Два центри чеської еміграції. Рух Опору. Чеське суспільство часів війни. Політика еміграційного уряду Чехословаччини. Чесько-словацькі стосунки. Словацька держава: устрій і політика. Словацька еміграція. Словацька Національна рада. Національне повстання 1944 р. Утворення Національного фронту чехів і словаків. Визволення Словаччини і Чехії. Празьке повстання 1945 р. Відновлення Чехословацької Республіки та окупація її радянською армією.	семінарське заняття (2 год.) Самост. робота (4 год.)	[2; 4; 13; 16; 17; 18; 25; 28; 29]		5	
Тема 14. Післявоєнний устрій світу. Протиборство двох світових систем Особливості суспільно-політичного розвитку СРСР у 1945—1953 рр. Зміни в політичному устрої європейських країн у післявоєнні роки. Вплив політичних процесів у СРСР на розвиток країн	Лекція (2 год.)	[1; 2; 4; 16; 17; 18; 25; 29; 31]		4	

Центрально-Східної Європи в 1945—1991 рр. Результати Другої світової війни для народів Центрально-Східної Європи. Сталінська модель соціалізму. Суспільно-політичний розвиток СРСР у 1945—1953 рр. Особливості суспільно-політичного розвитку СРСР у 1953—1964 рр. Наростання внутрішньої нестабільності у країнах Східної Європи. Боротьба за владу у вищому керівництві СРСР після смерті Й. Сталіна. М. С. Хрущов. Період «відлиги» у суспільно-політичному житті СРСР. Десталінізація». Особливості політичного розвитку СРСР у період «застою» у 1964—1985 рр. Вплив суспільно-політичного розвитку СРСР у 1985—1991 рр. на країни ЦСЄ.					
Тема 15. СРСР в політиці Чехословаччини в 50-80 ті роки ХХ ст. Окупація території Чехо-Словаччини радянськими військами в 1944-1945 рр. Територіальні втрати країни після війни. Комуністичний переворот 1948 року в Чехословаччині. «Побудова соціалізму» за радянським зразком. Спроби демократизації	семінарське заняття (2 год)	[2; 4; 13; 16; 17; 18; 25; 29; 31]		5	

суспільства За А.Дубчека. Передумови Празької весни. Празька весна <u>1968</u>. Вторгнення в країну <u>радянських військ</u> і військ країн <u>Організації Варшавського договору</u>. Особливості розвитку Чехо-Словацької Соціалістичної Республіки в 70-80 роки.					
Тема 16. Польща в політиці СРСР в 40-80 - ті роки. Встановлення комуністичного режиму. Зміни кордону між СРСР та Польщею. Виселення українців та білорусів з Польщі та поляків з України та Білорусії в 1944-1946 рр. Операція «Вісла». Зміни кордону між СРСР та УРСР в 1951 році. Кризи 50-80-х р. Драматичні події у м. Познань. 28 червня 1956 р. загальносвітова економічна криза середини 70-х р. Та її вплив на населення Польщі. Незалежна профспілка "Солідарність". Введення воєнного стану у країні в 1981 р. В. Ярузельський. "Круглий стіл" 1989 р. і встановлення демократичного ладу.	Лекція (2 год.)	[1; 2; 3; 4; 6; 9; 16; 18; 21; 25]			
Тема 17. Політика СРСР у Східній Німеччині Поділ Німеччини. Утворення ФРН та НДР.	Лекція (2 год.)	[2; 4; 6; 9; 16; 18; 21; 25; 30]			

Німецьке "економічне диво". "Нова східна політика" ФРН. Німецька Демократична Республіка (НДР) у повоєнні роки. Східний Берлін в політиці СРСР, Соціалістичні експерименти в НДР, Горбачовська «перебудова» та «падіння» берлінської стіни.	Самост. робота (4 год.)			4	
Тема 18. Питання Греції в гегемоністській політиці СРСР в 40-80 - ті роки ХХ століття. Греція після війни. Міжнародне становище. «Угода про відсотки» між радянським керівником Сталіним і британським прем'єром Вінстоном Черчиллем під час IV Московської конференції в жовтні 1944 про розподіл деяких європейських країн за сферами впливу та доля Греції. Громадянська війна в Греції (3 грудня 1946 — 31 серпня 1949) Підтримка грецьких комуністів з боку СРСР. Питання Греції у зовнішній політиці СРСР в 50-80 роки.	семінарське заняття (2 год.)	[2; 3; 4; 6; 9; 16; 18; 21; 25; 29; 30; 31]		5	

Тема 19. Трансформаційні процеси в країнах Центрально-Східної Європи наприкінці 80-90 років ХХ століття Кризові явища у країнах регіону наприкінці 1980-х рр. Перебудова в СРСР. «Оксамитові» революції у країнах Східної Європи. Чехословаччина. Угорщина. Болгарія. Румунія.	Лекція (2 год.) Самост. робота (4 год.)	[1; 2; 3; 4; 6; 9; 16; 18; 21; 25; 29; 30; 31]		5 4	
Тема 20. Розпад Радянського Союзу та його вплив на країни Центрально-Східної Європи та Балканського півострова. Перебудова і розпад СРСР. «Оксамитова» революція в Чехословаччині. Розпад Югославії та громадянські війни. Політичні, економічні, соціальні та національні трансформації у країнах Центрально-Східної Європи після революцій. 4. Політичні, економічні, соціальні та національні трансформації у країнах Центрально-Східної Європи після революцій	семінарське заняття (2 год.) Самост. робота (4 год.)	[1; 2; 3; 4; 6; 7; 9; 16; 18; 24; 25; 29; 30; 31]		5 4	

Тема 21. Країни Центрально-Східної Європи на початку ХХІ ст. Нова роль цих держав у сучасних міжнародних відносинах. Вступ до НАТО та ЄС. Політична, економічна та ідеологічна експансія Росії в регіоні. Україна та країни ЦСЄ.	Лекція (2 год.)	[1; 2; 3; 4; 5; 6; 9; 16; 18; 21; 25; 17; 18; 29; 30; 31]		5	
	семінарське заняття (2 год.)				

6. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу	100-бальна Контроль знань і умінь студентів здійснюється шляхом обговорення й оцінювання виступів і рефератів на семінарських заняттях, проведення письмових контрольних робіт за підсумками вивчення матеріалу першого та другого змістових модулів, співбесід і перевірки конспектів у ході відпрацювання студентами пропущених занять і отриманих негативних оцінок.																												
Шкала оцінювання: національна та ECTS																													
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th rowspan="2">Сума балів за всі види навчальної діяльності</th> <th rowspan="2">Оцінка ECTS</th> <th colspan="2">Оцінка за національною шкалою</th> </tr> <tr> <th>для екзамену, курсового проекту (роботи), практики</th> <th>для заліку</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>90 – 100</td> <td>A</td> <td>відмінно</td> <td rowspan="4" style="text-align: center;">зараховано</td> </tr> <tr> <td>80 – 89</td> <td>B</td> <td rowspan="2" style="text-align: center;">добре</td> </tr> <tr> <td>70 – 79</td> <td>C</td> </tr> <tr> <td>60 – 69</td> <td>D</td> <td rowspan="2" style="text-align: center;">задовільно</td> </tr> <tr> <td>50 – 59</td> <td>E</td> </tr> <tr> <td>26 – 49</td> <td>FX</td> <td>незадовільно з можливістю повторного складання</td> <td style="text-align: center;">не зараховано з можливістю повторного складання</td> </tr> <tr> <td>0-25</td> <td>F</td> <td>незадовільно з обов'язковим</td> <td style="text-align: center;">не зараховано з</td> </tr> </tbody> </table>		Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку	90 – 100	A	відмінно	зараховано	80 – 89	B	добре	70 – 79	C	60 – 69	D	задовільно	50 – 59	E	26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання	0-25	F	незадовільно з обов'язковим	не зараховано з
Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS			Оцінка за національною шкалою																									
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку																										
90 – 100	A	відмінно	зараховано																										
80 – 89	B	добре																											
70 – 79	C																												
60 – 69	D	задовільно																											
50 – 59	E																												
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання																										
0-25	F	незадовільно з обов'язковим	не зараховано з																										

				повторним вивченням дисципліни	обов'язковим повторним вивченням дисципліни
Вимоги до письмової роботи	Докторант може самостійно запропонувати та розробити тему ІНДЗ, попередньо обговоривши її з викладачем. Основні вимоги до оформлення роботи: • обґрунтування вибраної теми; • опрацювання і аналітичний виклад відповідної літератури; • наявність авторського (творчого) тексту; • наявність списку використаних джерел. Обсяг роботи узгоджується в робочому порядку залежно від характеру та теми ІНДЗ.				
Семінарські заняття	<i>Загальні критерії оцінювання:</i> “<i>відмінно</i>” – здобувач демонструє повні і глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь та навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, уміння приймати необхідні рішення в нестандартних ситуаціях, вільне володіння науковими термінами, аналізує причинно-наслідкові зв'язки; “<i>добре</i>” – здобувач демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосувати його щодо конкретно поставлених завдань, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, допускає окремі несуттєві помилки та неточності; “<i>задовільно</i>” – здобувач володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не завжди вміє інтегровано застосувати набуті знання для аналізу конкретних ситуацій, нечітко, а інколи й невірно формулює основні теоретичні положення та причинно-наслідкові зв'язки; “<i>незадовільно</i>” – здобувач не володіє достатнім рівнем необхідних знань, умінь, навичок, науковими термінами.				
Умови допуску до підсумкового контролю	Наявність результатів поточного контролю знань – позитивних оцінок за семінарські заняття та контрольну роботу, опрацювання питань для самостійної роботи, індивідуального завдання, хоча б мінімальна позитивна підсумкова оцінка за працю впродовж семестру (50 б.)				
7. Політика курсу					

Для успішного проходження курсу та складання контрольних заходів необхідним є вивчення навчального матеріалу за кожною темою. Специфіка курсу здебільшого передбачає оволодіння основним понятійним апаратом в галузі духовної культури України. Кожен аспірант повинен ознайомитися і дотримуватись Положенню про академічну доброчесність Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, Статуту і Правил внутрішнього розпорядку Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Зокрема, для успішного засвоєння навчального матеріалу аспірант зобов'язаний:

- не запізнюватися на заняття;
 - не пропускати заняття, а в разі хвороби надати довідку;
 - самостійно вивчити матеріал пропущеного заняття;
 - конструктивно підтримувати зворотній зв'язок на всіх заняттях;
 - брати активну участь у навчальному процесі;
 - своєчасно і акуратно виконувати завдання для самостійної роботи;
 - відключити мобільний телефон під час занять;
 - бути терпимим і доброзичливим до однокурсників та викладачів;
 - участь у контрольних заходах (поточний контроль, модульний контроль, контроль самостійної роботи; підсумковий контроль);
- будь-яке копіювання або відтворення результатів чужої праці, якщо тільки робота не має груповий формат, використання завантажених з Інтернету матеріалів кваліфікується як порушення норм і правил академічної доброчесності та передбачає притягнення винного до відповідальності, у порядку, визначеному чинним законодавством та Положенням про академічну доброчесність ПНУ імені Василя Стефаника.

Система поточного оцінювання знань аспірантів на семінарських заняттях

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті за виступ та виконання письмового завдання докторантом. Передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми під час роботи на семінарських заняттях та набутих практичних навичок під час виконання практичних завдань.

Критерії поточного оцінювання:

«5» – в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.

«4» – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань,

використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.

«3» – в цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.

«2» – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.

Поточні оцінки 2, 3, 4, 5, які можуть отримати студенти під час практичних занять сумуються і розраховується середнє арифметичне (із заокругленням до десятих).

Середній бал за поточний контроль переводиться у 60 бальну шкалу.

ДОДАТКОВІ БАЛИ ДО ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ

Доповнення усного виступу:

2 бали – отримують докторанти, які глибоко володіють матеріалом, чітко визначили його зміст; зробили глибокий системний аналіз змісту виступу, виявили нові ідеї та положення, що не були розглянуті, але суттєво впливають на зміст доповіді, надали власні аргументи щодо основних положень даної теми.

1 бал – отримують докторанти, які виклали матеріал з обговорюваної теми, що доповнює зміст виступу, поглиблює знання з цієї теми та висловили власну думку.

Суттєві запитання до виступаючих:

2 бали – отримують докторанти, які своїм запитанням до виступаючого суттєво і конструктивно можуть доповнити хід обговорення теми.

1 бал – отримують докторанти, які у своєму запитанні до виступаючого вимагають додаткової інформації з ключових проблем теми, що розглядається.

Експрес-контроль:

2 бали – бали нараховуються докторантам, які вільно володіють усім навчальним матеріалом, орієнтуються в темі та аргументовано висловлюють свої думки.

1 бал – отримують докторанти, які частково володіють матеріалом та можуть окреслити лише деякі проблеми теми.

Складання словника основних термінів, що визначені програмою курсу (за темами):

Програмою курсу визначено перелік ключових термінів, що розкривають зміст кожної теми. Студентам пропонується скласти словник основних термінів з конкретної теми бали нараховуються студентам, які не лише склали повний перелік визначених термінів з конкретної теми, а й можуть вільно розтлумачити їх зміст.

1 бал – нараховуються студентам, які склали неповний перелік визначених термінів з конкретної теми і не можуть їх розтлумачити без конспекту.

Система оцінювання знань самостійної роботи аспірантів

Самостійна робота студентів:

1. Тестування

2. Індивідуальна робота

Тестовий контроль: студент опрацьовує питання, що призначені для самостійного вивчення і для контролю проходить тестування в системі дистанційного навчання (d-learn.pnu.edu.ua) (дві спроби – кращий результат).

Максимальна кількість балів за тестування становить 20 балів (40 тестів по 0,5 бали)

Вивчення дисципліни передбачає обов'язкове виконання індивідуального завдання (ІЗ).

Максимальна кількість балів за ІЗ становить 20 балів.

Контроль знань індивідуальної роботи проводиться з метою визначення стану успішності здобувачів вищої освіти за період теоретичного навчання. Модульний контроль знань індивідуальної роботи студентів здійснюється через проведення аудиторних письмових контрольних робіт або індивідуальних завдань.

Критерії контролю знань індивідуальної роботи студентів (за виконання письмової контрольної роботи або індивідуального завдання):

17-20 балів - в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі завдання.

13-16 балів - достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.

9-12 балів - в цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без

використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.

5-8 балів - не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.

1-4 балів - частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі тестові завдання.

0 балів - не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.

Індивідуальне завдання виконується в окремому зошиті або друкується на окремих аркушах.

Підсумковий контроль

Підсумковою формою контролю є залік, який виставляється як сума балів за модулями.

докторант повинен набрати не менше 50 балів у сумі за два змістові модулі:

М 1. Поточний контроль (1-60 балів).

М 2. Самостійна робота (1-40 балів).

Якщо студент набрав менше 50 балів. Дозволяється, як виняток, з дозволу декана економічного факультету за заявою, погодженою з кафедрою теоретичної і прикладної економіки, одноразове виконання студентом додаткових видів робіт з навчальної дисципліни (відпрацювання пропущених занять, перескладання змістових модулів, виконання індивідуальних завдань тощо) для підвищення оцінок за змістові модулі.

Студентам, які мають з навчальної дисципліни оцінку від 1 до 49, дозволяється ліквідувати академічну заборгованість відповідно до графіку ліквідації академзаборгованості за встановленими правилами.

В умовах карантину ідентифікація здобувача вищої освіти відбувається з використанням програми ZOOM.

Повторне складання заліків допускається не більше двох разів з кожної дисципліни:

один раз викладачеві (**талон №2**) тестування в системі дистанційного навчання + усне опитування відповідно до програмових вимог,

другий – комісії (**талон №3**) реалізується виключно у тестовій формі з використанням організаційно-технологічних процесів.

Якщо студент не склав навчальну дисципліну за талоном 3, дозволяється **повторне вивчення** навчальної дисципліни впродовж наступного семестру

(планується за рахунок власного часу студента і не фінансується з бюджетних коштів).

Підхід до навчання студенто-центрований, стиль спілкування та взаємодії – демократичний. В процесі вивчення дисципліни вітається й заохочується активна робота під час роботи в аудиторії, творча співучасть у здобутті знань, готовність до обговорення питань, що розглядаються, як результат самостійного опрацювання рекомендованих першоджерел і літератури та самостійного пошуку інформації в мережі Інтернет. Запитання, що виникають, можливі як у ході заняття, так і в кінці, коли виділяється час для обговорення, а також на консультаціях, під час яких здійснюється й відпрацювання пропущених занять і невиконаних видів робіт.

Докторанти зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності та вимог Положення про запобігання плагіату та інших видів академічної нечесності у навчальній та науково-дослідній роботі студентів ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» та Кодексу честі ПНУ, яким визначаються норми поведінки студентів і працівників університету:

https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/11/code_of_honor-2.doc

Для оперативної комунікації та обміну інформацією створюємо власну групу в месенджері Viber або в одній із соціальних мереж (за бажанням здобувачів). Усі основні матеріали з курсу доступні в системі дистанційного навчання університету.

8. Рекомендована література

1. Андрущенко І., Андрущенко Б., Шумлянська Н. Historia Polski. К.: вид. «Арій». 2017. 186 с.
2. Баран З., Полещук Т. Країни Центральної та Східної Європи в міжвоєнний період (навчально-методичний посібник). – Львів, 1999.
3. Дейвіс Норман. Боже ігрище: Історія Польщі. К. Вид. «Основи». 2008.-1980 с.
4. Дейвіс Норман. Європа : Історія Польщі. К. Вид. «Основи». 2008.-1464 с.
5. Гісторыя Беларусі. У 2 ч. – Мінск, 1998. Ч. 1-2.
6. Зашкільняк Л. О., Крикун М. Г. Історія Польщі: Від найдавніших часів до наших днів. – Львів, 2002.
7. История Белоруси. Учебное пособие. – Минск, 1997.
8. История Венгрии. В 3 т. – Москва, 1976. Т. 3.
9. История Польши. – Москва, 1956-1959. – Т. 2-3.
10. История Румынии / Координаторы И.-А. Поп, И. Болван. – М.: Весь мир, 2005. – 680 с.
11. История Румынии нового и новейшего времени. – Москва, 1964.
12. История стран Центральной и Юго-Восточной Европы XX века. – Москва, 1997.
13. История Чехословакии. – Москва, 1961. – Т. 2.
14. История Югославии. В 2 т. – Москва, 1963. – Т. 2.
15. История южных и западных славян. Курс лекций. – Москва, 1998. – Т.1-2.

16. Історія південних і західних слов'ян. Підручник. – Київ, 1987.*
17. Історія Центрально-Східної Європи. Посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів / За ред. Л. Зашкільняка. – Львів, 2001. – 660 с.
18. Кріль М. М. Історія країн Центрально-Східної Європи (кінець ХХ – початок ХХІ ст.): Навчальний посібник. – К.: Знання, 2008. – 284 с.
19. Красівський О. Галичина у першій чверті ХХ ст. Проблема польсько-українських стосунків. – Львів, 2000. – 416 с.
20. Марчук В. Українська Греко-Католицька Церква: історичний нарис. – Івано-Франківськ: Плай, 2001. – 164 с.
21. Пилипів І. В. Греко-католицька церква в суспільно-політичному житті Східної Галичини (1918–1939 рр.) : монографія / І. В. Пилипів. – Тернопіль : Економічна думка ТНЕУ, 2011.- 440 с.
22. Пилипів І.В. Конкордат Речі Посполитої з Апостольським престолом та його наслідки для ГКЦ / І. Пилипів // Науковий вісник Чернівецького університету. Історія. Політичні науки. Міжнародні відносини. - 2010. - Вип. 514-515. - С. 166-171.
23. Пилипів І. В. Розвиток адміністративно-територіальної структури Галицької греко-католицької митрополії (1918–1939 рр.) / І. Пилипів // Вісник Прикарпатського університету. Історія. Вип. 18. – Івано-Франківськ, 2010. – С. 37–43.
24. Пугач Є. П. Встановлення тоталітарних режимів в Центральній та Південно-Східній Європі. – Харків, 2008.
25. Хрестоматія по истории южных и западных славян: В 3 т. – Минск, 1987-1991. – Т. 3.
26. Чехия и Словакия в ХХ веке: очерки истории: в 2 кн. / Отв. ред. В. В. Марьина. – М.: Наука, 2005.
27. Чорній В. Історія Болгарії. – Львів, 2007.
28. Язьков Е. Ф. История стран Европы и Америки в новейшее время (1918 – 1945 гг.). Курс лекций. М.: Изд-во МГУ, 2000. – 352 с.*
29. Яровий В.І. Історія західних і південних слов'ян у ХХ столітті. Курс лекцій. Київ, 1996.
30. Яровий В.І. Новітня історія країн Східної Європи. 40-90-ті роки ХХ ст. Київ, 1997.
31. Яровий Я. І. Новітня історія Центральноєвропейських та балканських країн. ХХ століття. Київ, 2005.

Викладач _____ **І.В.Пилипів**